

THESER,

TIL

DISPUTATIONS-ÖFNING

FÖR STIPENDIATERNE UTGIFNE

AF

HENRIC GABRIEL PORTHAN,

CANC. RÅD, ELOQU. PROFESSOR, OCH RIDD. AF K. NORDSTJ.
ORDEN, NUV. INSPECTOR STIPEND.

OCH MED

RESPONDENS

OTTO ADOLPH ARMFELT,

FRIHERR, STIPEND. EKESTUBB.

OFFENTELIGEN FÖRSVARADE
I ÅBO ACADEMIES ÖFRE LÄRO-SAL,

1803 D. JUN. PÅ VANLIG TID F. M.

TRYCKTE I FRENCKELLSKA BOKTRYCKERIET.

Thef. I.

*V*ältalighet behöfves väl icke i alla skrifter; men språkets renhet, tydlighet och en nått skrifart, bör i dem aldrig saknas.

Thef. II.

Vältalighet i *skrifter*, måste i många delar vara skild ifrån den som fordras uti egenteliga *Tal*.

Thef. III.

Som icke endast nöjet, utan jämväl behovet, och passionernes kraft, allrät Skaldekonsten; så är ej underligt, at hon så tidigt af människjorna blifvit idkad, och äfven i ouplysta tider, samt hos råa folkslag, älskad och odlad.

Thef. IV.

Den Passion som hos Skalder bör vara rådande, måste nog skiljas ifrån det raseri, som föraktar Förnuftets styrsel.

Thef. V.

At styra sina passioner, bör visserligen vara den Vises yrke. Men at påstå, det endast Förnuftets bud, utan allt biträde af vårt fällhets-begär, äro tillräckliga at fätta människjan i behörig verksamhet, det är at icke känna henne.

Thef. VI.

Lagar utan *feder* (hvilka sednare äro Upfostrans, Efterdömet, kloka Inrättningars och Religionens verk) förklaras med skäl af den Romerske Skalden för vanmäktige at hålla en Stat och dess medborgare i ordning.

Thef.

Thef. VII.

Invertes stillhet i en Stat, härrörer antingen af begärens
inkränkning, eller af deras förståndiga jämkning.

Thef. VIII.

Vid ungdomens upfostran böra tvänne motfatte, men lika
skadlige afvägar, forgfälligt undflys: den ena, at genom för-
mycken stränghet och tvång nedslå lärjungarnes mod, qväfva
deras snille och förhärda deras vilja; den andra, at genom för-
mycken slathet och frihet, nära deras oflit, sjelfsväld och egen-
villighet. At i tid vänjas til ordning, flit och lydnad, är ej
mindre angeläget, än at riktas med kunskaper.

Thef. IX.

Alla förfök til den allmänna upfostrans grundeliga förbät-
tring, äro förgäfves, så länge man förlitar sig på den enskilda
undervisningen hemma i Föräldrarnes Hus, ehvad anstalter til
dets befrämjande än må vidtagas. Hvarken hos Lärare eller
Lärjungar kunna där, i de flesta fall, de omständigheter inträ-
fa, som i fynnerhet äro verkfamma til ändamålets lyckliga
vinnande.

Thef. X.

Utan härdade kroppar, behåller en Nation ej länge finnets
mod och styrka. Alla tidens Häfder öfvertyga oss derom.

Thef. XI.

En folkfattigare Nation kan ej emottå en talrikare, om
hon ej lika mycket öfvergår den sednare i personlig tapperhet,
Patriotism, Krigs-aga och Krigs-öfning, som hon af densamma
öfverträffas i folkmängd. Grekiska och Schweitziska Historien
lemnar derpå öfvertygande bevis.

Thef. XII.

Om en Nation, som förlorar sin frihet och sjelfständighet, kufvas af et uplyftare folk; så kan hon understundom derigenom mera vinna än förlora. Men undertvingas hon af Barbarer; så är förlusten så mycket kånbarare. I detta afseende var skilnaden stor emellan Grekernas och Romarnas, samt Tatarernes och Turkarnes eröfringar.

Thef. XIII.

Man har med hetta drifvit den onyttiga tvisten: om Landtbruket, eller Handeln och Slögderne, skulle mera bidraga til et lands välmåga? Sådant beror af omständigheterna; och desna näringsgrenar böra i allmänhet räcka hvarandra handen. Men det är ostridigt, at et lands välfärd, som förnämligast grundar sig på Handel och Slögder, är utstaldt för flere vådor och hastigare förfall, än det som hvilar på et klokt och idogt Landtbruk.

Thef. XIV.

I gemen måste det väl erkännas för en afgjord sanning, at med folkets tillväxt i et land, som förmår föda sina invånare, när desna med klokhet styras, varu-mängden och välmågan tiltager. Men om et land, som för sin ofruktbarhet, eller sine invånarnes yppighet, behöfver mycket af utländska varor, icke drager derom förforg, at des export-varor i samma mån som des folkstock förökas; så måste det så mycket hastigare råka i fattigdom, och des folkökning snart åter hämmas.

